

Byla C-579/19

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2019 m. liepos 30 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Supreme Court of the United Kingdom (Jungtinė Karalystė)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2019 m. liepos 24 d.

Apeliantės:

R (pagal *Association of Independent Meat Suppliers* ir kt. ieškinį)

Kita apeliacinio proceso šalis:

Food Standards Agency

**SUPREME COURT OF THE UNITED KINGDOM (Jungtinės Karalystės
Aukščiausiasis Teismas)**

2019 M. LIEPOS 24 D.

<...> [Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo sudėtis]

R (pagal *Association of Independent Meat Suppliers* ir kt. ieškinį) (apeliantės)

prieš

***Food Standards Agency* (kita apeliacinio proceso šalis)**

2019 m. kovo 5 d. **IŠKLAUSEŲ** apeliančių ir kitos apeliacinio proceso šalies advokatus,

NUTARIA

1. Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsnį pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui šios nutarties priede išdėstyti klausimai.
2. <...> [Sprendimas dėl bylinėjimosi išlaidų]

Teismo kancleris

2019 m. liepos 24 d. (orig. p. 2)

PRIEDAS

PREJUDICINIAI KLAUSIMAI

1. Ar *Food Safety Act 1990* (1990 m. maisto saugos įstatymas, Jungtinė Karalystė) 9 straipsnyje numatyta procedūra, kai taikos teisėjas nagrinėja bylą iš esmės ir, remdamasis kiekvienos šalies kviečiamų ekspertų išvadomis, sprendžia, ar skerdena neatitinka maisto saugos reikalavimų, yra draudžiama pagal Reglamentą (EB) Nr. 854[2004] ir Reglamentą (EB) Nr. 882[2004]?
2. Ar Reglamentu (EB) Nr. 882[2004] įpareigojama numatyti teisę apskusti oficialiai paskirto veterinarijos gydytojo pagal Reglamento (EB) Nr. 854[2004] 5 straipsnio 2 dalį priimtą sprendimą, kad skerdenos mėsa yra netinkama vartoti žmonėms, ir jei taip, kokių požiūrių reikėtų vadovautis vertinant oficialiai paskirto veterinarijos gydytojo priimto sprendimo pagrįstumą, kai dėl jo tokiu atveju yra pateiktas skundas?

Teismo kancleris

2019 m. liepos 24 d. (orig. p. 3)

<...>

<...> [Bylos numeris prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme ir apeliaciniame teisme]

SPRENDIMAS

R (pagal *Association of Independent Meat Suppliers* ir kt. ieškinį) (apeliantės) prieš *Food Standards Agency* (kita apeliacinio proceso šalis)

<...> [Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo sudėčių]

SPRENDIMAS, PRIIMTAS

2019 m. liepos 24 d.

Posėdis įvyko 2019 m. kovo 5 d. (orig. p. 4)

<...> [Šalių atstovai] (orig. p. 5)

<...> [Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo sudėčių]

Faktinės aplinkybės

1. 2014 m. rugsėjo 11 d. *Cleveland Meat Company Ltd* (toliau – CMC) *Darlington Farmers' Auction Mart* (Darlingtono ūkininkų aukcionas) už 1 361,20 svarų sterlingų įsigijo gyvą bulių. CMC skerdykloje veikiantis oficialiai paskirtas veterinarijos gydytojas (toliau – OPVG) pripažino bulių tinkamu skersti. Buliui buvo paskirtas skerdimo numeris 77 ir jis buvo paskerstas. *Meat Hygiene Inspector* (mėsos higienos inspektorius, toliau – MHI) atliko skerdenos ir skerdienos dalių patikrinimą po skerdimo ir skerdienos dalyse aptiko tris abscesus. Skerdienos dalys nebuvo paliktos. Tą pačią dieną OPVG patikrino skerdeną ir, pasitaręs su MHI, paskelbė mėsą netinkama vartoti žmonėms, kadangi buvo įtariama piemija. Todėl skerdena nebuvo pažymėta „sveikumo ženklu“, patvirtinančiu, kad ji yra tinkama vartoti žmonėms. Atsižvelgiant į tai, jei CMC būtų bandžiusi parduoti skerdeną, tai būtų laikoma nusikalstama veika (pagal *Food Safety and Hygiene (England) Regulations 2013* (2013 m. maisto saugos ir higienos (Anglija) taisyklės), toliau – *Maisto higienos taisyklės*).
2. CMC pasitarė su kitu veterinarijos gydytoju ir užginčijo OPVG nuomonę. CMC teigė, kad kilus ginčui ir jai atsisakius savanoriškai atiduoti skerdeną, OPVG turėtų konfiskuoti skerdeną pagal *Food Safety Act 1990* (1990 m. maisto saugos įstatymas; toliau – 1990 m. įstatymas) 9 straipsnį ir kreiptis į taikos teisėją, kad šis nuspręstų, ar skerdeną reikia pripažinti netinkama naudoti. *Food Standards Agency (Maisto standartų agentūra)* (toliau – FSA) atsakė, kad taikyti tokios procedūros nereikia. Kadangi OPVG skerdeną paskelbė netinkama vartoti žmonėms, ją reikia pašalinti kaip šalutinį gyvūninį produktą.
3. 2014 m. rugsėjo 23 d. OPVG, veikiantis FSA vardu, įteikė CMC pranešimą dėl skerdenos šalinimo kaip šalutinio gyvūninio produkto (toliau – pranešimas dėl šalinimo) (pagal *Animal By-Products (Enforcement) (England) Regulations 2013* (2013 m. taisyklės dėl šalutinių gyvūninių produktų (vykdymo užtikrinimas) (Anglija); toliau – Šalutinių gyvūninių produktų taisyklės) ir Reglamentą (EB) Nr. 1069/2009). Pranešimu dėl šalinimo CMC informuota, kad, nesilaikant pranešime nurodytų reikalavimų, pagal taisykles įgaliotas asmuo gali CMC lėšomis imtis priemonių, kad užtikrintų, jog pranešimo būtų laikomasi, ir kad trukdyti įgaliotam asmeniui vykdyti pranešime nurodytus reikalavimus yra nusikalstama veika. Be to, pranešime dėl šalinimo buvo nurodyta:

„Jūs galite turėti teisę apskusti mano sprendimą kreipdamiesi dėl teisminės peržiūros. Prašymą dėl tokio skundo reikia pateikti nedelsiant ir bet kuriuo atveju paprastai per tris (orig. p. 6) mėnesius nuo tos dienos, kurią pirmą kartą atsirado pagrindas jam pareikšti. Jei norite pateikti skundą, turėtumėte nedelsdami pasitarti su advokatu.“
4. Dėl šio teisminės peržiūros proceso kreipėsi apie 150 skerdyklų vardu veikianti verslo asociacija *Association of Independent Meat Suppliers* (Nepriklausomų mėsos tiekėjų asociacija) ir CMC (toliau – ieškovės-apeliantės); jos ginčija FSA

tvirtinimą, kad ji neprivalėjo taikyti 1990 m. įstatymo 9 straipsnyje nustatytos procedūros ir kaip papildomą reikalavimą jos nurodė, kad Jungtinė Karalystė privalo sudaryti galimybę tokiais atvejais ginčyti OPVG sprendimus. *High Court* (Aukštasis teismas) ir *Court of Appeal* (Apeliacinis teismas) ieškovių-apeliančių skundą atmetė kaip nepagrįstą; jos pateikė skundą prašymą prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui. Byloje iškelti trys pagrindiniai klausimai.

Byloje iškelti klausimai

5. Pirmasis klausimas susijęs su nacionaline teise. Ar tokiomis aplinkybėmis galima taikyti 1990 m. įstatymo 9 straipsnyje nustatytą procedūrą ir ar OPVG arba FSA privalo ją taikyti, kai skerdenos savininkas atsisako savanoriškai atiduoti skerdeną, kad skerdenos savininkui būtų sudaryta galimybė ginčyti OPVG sprendimus, su kuriais savininkas nesutinka? Maisto higienos taisyklėse nustatyta, kad 9 straipsnis turi būti taikomas šių taisyklių tikslu. Pagal 9 straipsnį, jei vykdymo užtikrinimo institucijos, pavyzdžiui, FSA, įgaliotas pareigūnas mano, kad žmonėms vartoti skirtas maistas „neatitinka maisto saugos reikalavimų“, jis gali maistą konfiskuoti ir išvežti, kad sprendimą dėl maisto priimtų taikos teisėjas (taikos teisėju gali būti visuomeninis teisėjas arba teisinę kvalifikaciją turintis apylinkės teismo teisėjas, tačiau jis turi veikti skerdyklos vietoje ir būti lengvai pasiekiamas bet kurią valandą). Jei taikos teisėjas, remdamasis tokiais įrodymais, kuriuos jis laiko tinkamais, mano, kad maistas „neatitinka maisto saugos reikalavimų“, jis maistą paskelbs netinkamu vartoti ir nurodys jį sunaikinti savininko lėšomis. Jei taikos teisėjas atsisakys maistą paskelbti netinkamu vartoti, atitinkama vykdymo užtikrinimo institucija turės kompensuoti savininkui bet kokią maisto vertės sumažėjimą dėl pareigūno veiksmų. Pagal 8 straipsnio 2 dalį maistas neatitinka maisto saugos reikalavimų, jei jis yra nesaugus, kaip tai suprantama pagal Reglamento (EB) Nr. 178/2002 14 straipsnį, t. y. kenkia sveikatai arba netinka žmonėms vartoti (žr. šio sprendimo 12 punktą).
6. 1990 m. įstatymo 9 straipsnyje nustatyta procedūra nėra pateikta kaip OPVG sprendimo apskundimas. Šiame straipsnyje nustatyta procedūra, pagal kurią maisto tarnybos arba vykdymo užtikrinimo institucijos pareigūnas klausimo dėl skerdenos sunaikinimo nagrinėjimą gali perduoti taikos teisėjui, kad šis priimtų sprendimą. Kaip nurodoma, paprastai savininkas sutinka su OPVG sprendimu, kad gyvūnas nėra tinkamas žmonėms vartoti, ir savanoriškai jo atsisako. Tačiau jei savininkas to nepadaro, ieškovių-apeliančių teigimu ši procedūra yra i) tvarka, pagal kurią OPVG arba FSA gali imtis vykdymo užtikrinimo veiksmų pagal OPVG sprendimą, ir b) būdas, kuriuo savininkas gali kreiptis dėl to sprendimo (**orig. p. 7**) teisminės kontrolės ir prašyti taikos teisėjo nuspręsti, ar skerdena iš tikrųjų neatitiko maisto saugos reikalavimų. Jos sutinka, kad taikos teisėjas negali OPVG nurodyti pažymėti skerdenos sveikumo ženklą. Tačiau ieškovės-apeliantės teigia, kad galima tikėtis, jog OPVG laikysis sprendimo ir pažymės skerdeną sveikumo ženklą. Be to, jei taikos teisėjas atsisako pripažinti skerdeną netinkama naudoti, pagal 1990 m. įstatymą gali būti mokama kompensacija. Ieškovių-apeliančių nuomone, ši procedūra jau nuo XIX a. yra Jungtinės Karalystės maisto saugos užtikrinimo tvarkos dalis ir yra toliau taikoma pagal Europos Sąjungos

maisto saugos užtikrinimo tvarką, kuri nustatyta 2006 m. įsigaliojusiuose reglamentuose.

7. FSA sutinka, kad, ji galėtų taikyti 1990 m. įstatymo 9 straipsnyje nustatytą procedūrą, kaip vieną iš galimų vykdymo užtikrinimo priemonių, jei skerdyklos valdytojas į maisto tiekimo grandinę bandytų pateikti gyvūno skerdeną, kurios OPGV nepažymėjo sveikumo ženklu. Tačiau FSA nesutinka, kad ši procedūra yra tinkama, o juo labiau privaloma, siekiant išspręsti ginčą, ar skerdena yra tinkama žmonėms vartoti. Taikos teisėjas neturi įgaliojimų nurodyti OPVG pažymėti skerdeną sveikumo ženklu, be to, kaip teigia FSA, pagal 9 straipsnį taikos teisėjas neturėtų įgaliojimų imtis jokių kitų veiksmų, išskyrus nurodyti pašalinti tokiu ženklu nepažymėtą skerdeną.
8. Nors FSA tokio argumento nenurodo, prašymą priimti sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad skerdyklos valdytojas, pavyzdžiui, CMS, turėtų galimybę prašyti *High Court* pradėti teisminės peržiūros procesą ir ginčyti OPVG sprendimą, kad skerdenos mėsa yra netinkama žmonėms vartoti, taigi ir atsisakymą ją pažymėti sveikumo ženklu, arba prašyti panaikinti pranešimą dėl šalinimo. *High Court* OPVG sprendimą gali panaikinti bet koku pagrindu, dėl kurio sprendimas yra neteisėtas, įskaitant atvejus, kai OPVG veikia netinkamu tikslu, netaiko teisingų teisinių kriterijų arba priima neracionalų arba pakankamai įrodymais nepagrįstą sprendimą. *High Court* kartais išklauso žodinius parodymus ir priima privalomas nutartis, taip pat turi įgaliojimus skirti kompensaciją už Europos žmogaus teisių konvencijoje (toliau – EŽTK) numatytų teisių pažeidimus. Tačiau, kitaip nei nurodyta pranešime, kurio tekstas cituojamas šio sprendimo 3 punkte, teisminės peržiūros metu skundas dėl sprendimo pagrįstumo nenagrinėjamas.
9. Pagrindinis FSA nurodytas argumentas, kodėl taip pat negali būti taikoma 9 straipsnyje numatyta procedūra – tai, kad, jei tokia procedūra būtų taikoma taip, kaip, ieškovių-apeliančių nuomone, ji gali būti taikoma – iš esmės pateikiant skundą dėl OPVG sprendimo pagrįstumo – ji būtų nesuderinama su ES maisto saugos reglamentuose, kurie Jungtinėje Karalystėje įsigaliojo 2006 m., nustatyta tvarka.
10. Taigi, antrasis klausimas – ar 1990 m. įstatymo 9 straipsnyje nustatytos procedūros taikymas suderinamas su maisto saugos užtikrinimo tvarka, nustatyta Europos Sąjungos teisės aktuose, būtent Reglamente (EB) Nr. 853/2004 dėl maisto produktų higienos; Reglamente (EB) Nr. 853/2004, nustatančiame konkrečius gyvūninės (**orig. p. 8**) kilmės maisto produktų higienos reikalavimus; Reglamente (EB) Nr. 854/2004, nustatančiame specialiąsias gyvūninės kilmės produktų, skirtų vartoti žmonėms, oficialios kontrolės taisykles; Reglamente (EB) Nr. 882/2004 dėl oficialios kontrolės, kuri atliekama siekiant užtikrinti, kad būtų įvertinama, ar laikomasi pašarus ir maistą reglamentuojančių teisės aktų, gyvūnų sveikatos ir gerovės taisyklių; ir Reglamente (EB) Nr. 1069/2009, kuriuo nustatomos šalutinių gyvūninių produktų sveikumo taisyklės. Taip pat svarbus ankstesnis Reglamentas (EB) Nr. 178/2002, nustatantis maistui skirtų teisės aktų bendruosius principus ir reikalavimus.

11. Trečiasis klausimas – ar Reglamentu (EB) Nr. 882/2004 įpareigojama nustatyti apskundimo procedūrą, ir, jei taip, ar tokiu skundu turėtų būti galima ginčyti visus OPVG sprendimo faktinius pagrindus, ar pakanka labiau apribotos galimybės ginčyti, kai atliekama OPVG sprendimo ir pranešimo dėl šalinimo teisminė peržiūra, kaip nurodyta pirmiau, kad būtų laikomasi Reglamente (EB) Nr. 882/2004 nustatytų reikalavimų.

Reikšmingos Europos Sąjungos teisės nuostatos

12. Pagal Reglamento (EB) Nr. 178/2002 2 straipsnį „maistas“ – tai medžiaga arba produktas <...>, kurį žmogus nur[i]s arba pagrįstai tikimasi, kad nur[i]s“. Šalys sutinka, kad, paskerdus bulių, skerdena Nr. 77 buvo laikoma „maistu“, ir toliau buvo laikoma maistu po to, kai OPVG nusprendė, kad ji netinkama žmonėms vartoti, ir ją tokia paskelbė. Reglamento (EB) Nr. 178/2002 14 straipsnyje nustatyta, kad nesaugus maistas į rinką nepateikiamas. Maistas laikomas nesaugus, jei manoma, kad jis: a) kenkia sveikatai; b) netinka žmonėms vartoti. Reglamento (EB) Nr. 853/2004 5 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad maisto tvarkymo subjektai (toliau – MTS), pavyzdžiui, skerdyklos, gyvūninės kilmės produkto nepateikia į rinką, jeigu produktas nepažymėtas pagal Reglamentą (EB) Nr. 854/2004 taikomu sveikumo ženklu (arba identifikavimo ženklu, jeigu pagal pastarąjį reglamentą žymėti sveikumo ženklu neprivaloma).
13. Reglamente (EB) Nr. 854/2004 nustatytos specialios gyvūninės kilmės produktų, skirtų vartoti žmonėms, oficialios kontrolės taisyklės (1 straipsnio 1 dalis). Oficiali kontrolė, kurią reikia atlikti pagal šį reglamentą, nepažeidžia MTS pagrindinės teisinės atsakomybės už maisto saugą, nustatytos Reglamentu (EB) Nr. 178/2002 (1 straipsnio 3 dalis). Numatyta kelių rūšių kontrolė. Pavyzdžiui, 4 straipsnyje numatyta oficiali kontrolė siekiant įvertinti, ar MTS apskritai laikosi reglamentuose nustatytų reikalavimų, įskaitant išsamius geros higienos praktikos auditus.
14. 5 straipsnyje nustatyta, kad valstybės narės privalo užtikrinti, kad oficiali šviežios mėsos kontrolė būtų vykdoma vadovaujantis I priedu. Pagal 5 straipsnio 1 dalį OPVG, be kita ko, vykdo patikrinimą skerdyklose, vadovaudamasis I priedo I skirsnio II skyriuje apibrėžtais bendraisiais reikalavimais ir IV skirsnio II skyriuje apibrėžtais specialiaisiais (**orig. p. 9**) reikalavimais. Pagal 5 straipsnio 2 dalį naminių kanopinių, pavyzdžiui, galvijų, veterinarinis ženklinimas vykdomas skerdyklose vadovaujantis I priedo I skirsnio III skyriumi; Kriterijus, pagal kurį uždedami sveikumo ženklai, suformuluotas taip:
- „Oficialiai paskirtas veterinarijos gydytojas uždeda arba prižiūri, kaip uždedami veterinariniai žymenys [sveikumo ženklai], jeigu oficialios kontrolės metu nebuvo nustatyti jokie trūkumai, kurie mėsą daro netinkama vartoti žmonėms“.
15. I priede nustatytos išsamios patikrinimų prieš skerdimą ir po skerdimo taisyklės, šių patikrinimų atlikimo tvarkos ir juos atliekančių asmenų, žymėjimo sveikumo

ženklais ir pranešimo apie rezultatus taisyklės. III skirsnio IV skyriuje nustatyti išsamūs oficialiai paskirtų veterinarijos gydytojų ir jų padėjėjų (pavyzdžiui, MHI) kvalifikacijos ir įgūdžių reikalavimai.

16. Reglamente (EB) Nr. 854/2004 „oficiali kontrolė“ neapibrėžta, taip pat nenustatyta jokių konkrečių vykdymo užtikrinimo priemonių ar sankcijų už neatitikimą kontrolei, kurią įpareigojama vykdyti šiuo reglamentu. 1 straipsnio 1a dalyje nustatyta, kad šis reglamentas taikomas papildomai prie Reglamento (EB) Nr. 882/2004, 2 straipsnio 2 dalies b)a) punkte nustatyta, kad atitinkamai taikomi apibrėžimai, pateikti Reglamente (EB) Nr. 882/2004. Reglamente (EB) Nr. 882/2004 pateikiamos bendros taisyklės, pagal kurias atliekama oficiali kontrolė, skirta įvairiems tikslams, įskaitant užkirsti kelią atsirasti pavojui žmonėms ir gyvūnams bei ginti vartotojų interesus vykdant prekybą pašarais ir maistu (1 straipsnio 1 dalis). Šis reglamentas „nepažeidžia konkrečių Bendrijos nuostatų dėl oficialios kontrolės“ (1 straipsnio 3 dalis). „Oficiali kontrolė – tai bet kokios formos kontrolė, kurią atlieka kompetentinga institucija ar Bendrija, siekdama įvertinti atitikimą pašarus ir maistą reglamentuojantiems teisės aktams, gyvūnų sveikatos ir gyvūnų gerovės taisyklėms“ (2 straipsnio 1 dalis). „Neatitikimas – tai neatitikimas pašarus ar maistą reglamentuojantiems teisės aktams ir gyvūnų sveikatos bei gerovės apsaugos taisyklėms“ (2 straipsnio 10 dalis).
17. Reglamento (EB) Nr. 882/2004 41 ir 42 konstatuojamosiose dalyse, be kita ko, nurodyta, kad maistą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimai gali kelti grėsmę žmonių sveikatai, todėl už šiuos pažeidimus nacionaliniu lygiu turėtų būti taikomos veiksmingos, atgrasančios ir proporcingos priemonės, įskaitant valstybių narių kompetentingų institucijų administracinius veiksmus. 43 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„Operatoriams reikia palikti teisę apskųsti sprendimus, kuriuos kompetentingos institucijos priima, atlikusios oficialią kontrolę, bei informuoti juos apie šią teisę.“ (orig. p. 10)

Teismas pažymi, kad reglamento versijoje prancūzų kalba atitinkamai vartojama frazė „Les exploitants devraient avoir un droit de recours <...>“, o versijoje vokiečių kalba – „Unternehmer sollten <...> Rechtsmittel einlegen können <...>“.

18. Reglamento (EB) Nr. 882/2004 VII antraštinėje dalyje numatytos įgyvendinimą užtikrinančios priemonės, o I skyriuje nustatytos nacionalinės įgyvendinimą užtikrinančios priemonės. Pagal 54 straipsnio 1 dalį nustačiusi neatitikimą reikalavimams, kompetentinga institucija turi imtis veiksmų, siekdama užtikrinti, kad operatorius ištaisytų padėtį. Apsispręsdama, kurių veiksmų imtis, kompetentinga institucija „atsižvelgia į neatitikimo pobūdį ir į operatoriaus ankstesnių neatitikimų reikalavimams istoriją“. 54 straipsnio 2 dalyje pateiktas nebaigtinis priemonių, kurios turi būti prieinamos tam tikrais atvejais, sąrašas. Šios priemonės gali būti: b) maisto pateikimo į rinką apribojimas arba

uždraudimas; c) prireikus – nurodymas atšaukti maistą, išimti jį iš apyvartos ir (arba) sunaikinti; ir h) bet kuri kita priemonė, kuri kompetentingos institucijos manymu yra tinkama. Pagal 54 straipsnio 3 dalį kompetentinga institucija atitinkamam operatoriui turi pateikti raštu įformintą pranešimą apie savo sprendimą ir šio sprendimo priežastis bei „informaciją apie teisę apskusti šiuos sprendimus bei apie nustatytą apskundimo procedūrą ir terminus“. Teismas pažymi, kad reglamento versijoje prancūzų kalba šis tekstas suformuluotas taip: „des informations sur ses droits de recours contre de telles décisions, ainsi que sur la procédure et les délais applicables“, o versijoje vokiečių kalba vartojama frazė „sein Widerspruchsrecht“.

19. 55 straipsnyje nustatyta, kad valstybės narės turi nustatyti sankcijų už pašarus ir maistą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus taikymo taisykles bei imtis būtinų priemonių jų įgyvendinimui užtikrinti. „Numatytos sankcijos turi būti efektyvios, proporcingos ir atgrasančios.“

Šalių argumentai

20. Ieškovės-apeliantės teigia, kad tokiais atvejais, kaip nagrinėjamas šioje byloje, galima taikyti 1990 m. įstatymo 9 straipsnyje nustatytą procedūrą, o ji nėra nesuderinama su ES reglamentais nustatyta tvarka; iš tiesų, tokia (ar panaši) procedūra yra numatyta Reglamento (EB) Nr. 882/2004 nuostatose. Trumpai tariant, jos teigia, kad:

1) 9 straipsnyje nustatyta procedūra buvo taikoma galiojant labai panašiai tvarkai, nustatyta pagal ES direktyvas; ši tvarka galiojo iki pirmiau nurodytų reglamentų įsigaliojimo. Nėra jokių duomenų, kad dėl to kildavo praktinių sunkumų. Jei nebuvo manoma, kad ši procedūra buvo nesuderinama su minėta tvarka, nėra jokio pagrindo manyti, kad ji nesuderinama su dabar galiojančia tvarka. Iš tiesų 2006 m. įsigaliojus reglamentams *Meat Hygiene Service Manual of Official Controls* (Mėsos higienos oficialių kontrolių gairės) buvo nurodoma (ir buvo toliau nurodyta prieš pat pradėdant nagrinėti šią bylą), kad tais atvejais, kai OPVG nėra įsitikinęs, kad mėsa (**orig. p. 11**) tinkama žmonėms vartoti, o ji savanoriškai neatiduodama, OPVG turi konfiskuoti maistą pagal 9 straipsnį ir kreiptis į taikos teisėją, kad šis maistą pripažintų netinkamu vartoti. Tai bent jau reiškia ankstesnę praktiką pagal labai panašią tvarką, taikytą prieš įsigaliojant dabartiniams ES reglamentams, o šią praktiką FSA, kaip kompetentinga institucija, iš pradžių laikė reglamentus atitinkančiu požiūriu.

2) Reglamente (EB) Nr. 854/2004 nustatyta oficiali kontrolė papildo Reglamento (EB) Nr. 882/2004 bendresnio pobūdžio nuostatas. Jos konkrečiai taikomos gyvūniniams maisto produktams. Tačiau tarp jų nėra jokių nuostatų dėl vykdymo užtikrinimo ir sankcijų. Taigi nenuostabu, kad šiose nuostatose nenumatyta teisė apskusti OPVG ir kompetentingos institucijos sprendimus. Įgyvendinimo užtikrinimas ir sankcijos numatytos Reglamente (EB) Nr. 882/2004. Reglamentą (EB) Nr. 854/2004 numatyta

taikyti kartu su Reglamentu (EB) Nr. 882/2004. Iš Reglamento (EB) Nr. 882/2004 43 konstatuojamosios dalies matyti, kad tokiais atvejais, kaip nagrinėjamas šioje byloje, turi būti teisė apskūsti. 54 ir 55 straipsniai taikomi visais atvejais, kai nesilaikoma Reglamente (EB) Nr. 854/2004 nustatytų reikalavimų, įskaitant 5 straipsnyje nustatytų reikalavimų nesilaikymą konkrečiais atvejais, taip pat bendresnio pobūdžio reikalavimų nesilaikymą pagal 4 straipsnį. 54 straipsnio 2 dalyje nurodytas draudimas pateikti maistą į rinką ir nurodymas jį sunaikinti aiškiai yra skirti taikyti, kai nesilaikoma 5 straipsnyje nustatytų reikalavimų. 54 straipsnio 3 dalis turėtų būti taikoma veiksams, kurių imamasi nustačius bet kokios rūšies reikalavimų nesilaikymą. Šiais straipsniais, taikant juos kartu su 43 konstatuojamąja dalimi, įpareigojama suteikti teisę apskūsti OPVG sprendimą.

3) Nė viename iš reglamentų nėra jokių nuostatų, pagal kurias būtų draudžiama tokia procedūra, kokia nustatyta 9 straipsnyje. Ši procedūra ne tik leidžia kompetentingai institucijai užtikrinti Reglamente (EB) Nr. 854/2004 nustatytų reikalavimų vykdymą, kai šių reikalavimų nesilaikoma, tačiau ir suteikia veiklos vykdytojui galimybę ginčyti OPVG sprendimo, kad skerdena netinkama žmonėms vartoti, pagrįstumą. Taikos teisėjas gali (ir turėtų) išklaudyti ekspertų išvadą, kad išspręstų klausimą. Nors tik OPVG gali žymėti mėsą sveikumo ženklą, pagal ieškovių-apeliančių siūlomą 9 straipsnio išaiškinimą, jei žymėti sveikumo ženklą buvo atsisakyta nepagrįstai, taikos teisėjas gali priimti sprendimą, kurio pagrindu gali būti skiriama kompensacija.

4) Tuo metu, kai OPVG tikrina mėsą ir nusprendžia, kad ji netinkama vartoti žmonėms, ir ją tokia paskelbia, skerdena vis dar yra „maistas“, kaip tai suprantama pagal pirmiau nurodytus reglamentas. Mėsa dar nėra „šalutiniai gyvūniniai produktai“, kaip tai suprantama pagal Reglamentą (EB) Nr. 1069/2009, kuriuo nustatomos šalutinių gyvūninių produktų sveikumo taisyklės. Šalutiniai gyvūniniai produktai – tai „žmonėms vartoti neskirti gyvūnų kūnai arba jų dalys, gyvūniniai produktai arba kiti iš gyvūnų gauti produktai“ (3 straipsnio 1 dalis). Kol mėsos pripažinimo netinkama vartoti procesas nebaigtas, MTS vis dar skiria skerdeną žmonėms vartoti. **(orig. p. 12)**

5) Nustatyti maisto pripažinimo netinkamu vartoti proceso teisminės priežiūros procedūrą yra privaloma pagal ES pagrindinių teisių chartijos 17 straipsnį (kuris atitinka EŽTK pirmojo protokolo 1 straipsnį), kuriuo ginama teisė į nuosavybę, taikant jį kartu su 47 straipsniu, pagal kurį kiekvienas asmuo, kurio teisės ir laisvės, garantuojamos bendrijos teisės, yra pažeistos, turi teisę į veiksmingą jų gynybą teisme. Šios nuostatos būtų pažeistos, jei be tinkamo pagrindo ar nesumokant kompensacijos iš MTS būtų atimta jo nuosavybė – skerdena, arba reikalaujama pašalinti skerdeną taip, kad dėl to ji taptų bevertė.

- 6) Teisminė peržiūra nėra apskundimas, kuris atitiktų Reglamente (EB) Nr. 882/2004 nustatytą reikalavimą užtikrinti teisę apskūsti. Pagal Reglamentą (EB) Nr. 882/2004 reikalaujama, kad būtų numatyta teisė apskūsti OPVG sprendimo pagrįstumą, o to negalima padaryti atliekant teisminę peržiūrą.
21. Kompetentinga institucija FSA nesutinka su šiais argumentais ir teigia, kad, jei 1990 m. įstatymo 9 straipsnyje nustatyta procedūra būtų taikoma siekiant ginčyti pagal Reglamento (EB) Nr. 854/2004 5 straipsnį priimto OPVG sprendimo pagrįstumą, tai būtų nesuderinama su reglamentais nustatyta tvarka. FSA sutinka, kad sprendimo teisėtumą galima ginčyti kreipiantis dėl teisminės peržiūros, kaip nurodyta pirmiau. Trumpai tariant FSA teigia, kad:
- 1) Reglamente (EB) Nr. 854/2004 nustatyti reikalavimai yra *lex specialis* dėl gyvūninės kilmės produktų. Reglamentas (EB) Nr. 882/2004 nepažeidžia specialiųjų Bendrijos nuostatų dėl oficialios kontrolės (1 straipsnio 3 dalis). Taigi, kai tai reikalinga, Reglamentui (EB) Nr. 854/2004 teikiama pirmenybė prieš Reglamentą (EB) Nr. 882/2004.
 - 2) Yra skirtumas tarp funkcijų, kurias OPVG vykdo pagal Reglamento (EB) Nr. 854/2004 4 straipsnį, ir funkcijų, kurias jis vykdo pagal 5 straipsnį. 4 straipsnyje reglamentuojamas auditas, kurio metu tikrinama MTS bendroji praktika ir tai, ar laikomasi maisto higienos reikalavimų. Pripažįstama, kad Reglamento (EB) Nr. 882/2004 54 straipsnis gali būti taikomas šiai funkcijai. Tačiau reikia pažymėti, kad, nepaisant 43 konstatuojamosios dalies teksto, pagal 54 straipsnio 3 dalį jokių būdu nėra aiškiai reikalaujama, kad būtų numatyta teisė apskūsti.
 - 3) 5 straipsnyje numatyta atskirų skerdenų tikrinimo ir žymėjimo sveikumo ženklų funkcija gana smarkiai skiriasi nuo 4 straipsnyje numatytos audito funkcijos. Tik OPVG (naudodamasis pagalba, kurią leidžiama teikti pagal reglamentą) turi pareigą nuspręsti, ar žymėti mėsą saugumo ženklų, kuris yra būtina (**orig. p. 13**) sąlyga, kad mėsa būtų galima pateikti į rinką. Šią funkciją gali atlikti tik OPVG. OPVG žymėti mėsą sveikumo ženklų gali tik tada, „jeigu oficialios kontrolės metu nebuvo nustatyti jokie trūkumai, kurie mėsą daro netinkama vartoti žmonėms“. Šis „svertinis dvigubo neiginio“ kriterijus suderinamas su Reglamento (EB) Nr. 178/2002 1 straipsnio 1 dalyje nustatytu bendru tikslu užtikrinti „žmonių sveikatos ir vartotojų interesų apsaugą maisto atžvilgiu“. Gali būti, kad mėsa yra „maistas“ net ir po to, kai OPVG nusprendė jos nežymėti sveikumo ženklų, tačiau tada jos negalima teisėtai skirti žmonėms vartoti.
 - 4) OPVG kvalifikacija ir patirtis yra išsamiai apibrėžta siekiant užtikrinti, kad OPVG turėtų tinkamą kvalifikaciją šiai sprendimų priėmimo funkcijai atlikti (naudojantis pagalba, kurią leidžiama teikti pagal reglamentus). Būtų nesuderinama su Reglamento (EB) Nr. 854/2004 reikalavimais, jeigu ne OPVG, nurodytas minėto reglamento 5 straipsnio 2 dalyje, o kitas asmuo

arba subjektas, neturintis šių kvalifikacijų ir patirties, pavyzdžiui, taikos teisėjas, veikiantis pagal 1990 m. įstatymo 9 straipsnį, spręstų, ar skerdena turėjo būti pažymėta sveikumo ženklu, net jei sprendimas būtų priimamas remiantis kiekvienos šalies pateiktomis ekspertų išvadomis.

5) Pagal ES pagrindinių teisių chartijos 17 straipsnį (ir EŽTK pirmojo protokolo 1 straipsnį) leidžiama kontroliuoti nuosavybės naudojimą, jeigu tai yra proporcinga priemonė teisėtam tikslui pasiekti (nuoroda į [Teisingumo Teismo] 2003 m. sprendimą *Booker Aquaculture Ltd (veikianti pavadinimu Marine Harvest McConnell) v Scottish Ministers* (sujungtos bylos C-20/00 ir C-64/00) ECR I-7411). Pirmiau nurodytas tikslas neabejotinai yra teisėtas, o pasirinkta priemonė – proporcinga. Pagal 17 straipsnį neįpareigojama suteikti teisę ginčyti tokios kontrolės nustatymą.

6) Jei yra reikalavimas suteikti teisę apskusti pagal Reglamento (EB) Nr. 854/2004 5 straipsnio 2 dalį priimtą OPVG sprendimą, šis reikalavimas įvykdytas numatant galimybę kreiptis dėl teisminės peržiūros, kaip nurodyta pirmiau. Teisminė peržiūra taip pat atitinka bet kokią pagal ES pagrindinių teisių chartijos 17 straipsnyje (ir EŽTK pirmojo protokolo 1 straipsnyje) numatytą reikalavimą dėl galimybės atlikti OPVG veiksmų teisminę kontrolę.

Išvada

22. Nagrinėjant šį prašymą priimti prejudicinį sprendimą Europos Sąjungos Teisingumo Teismo prašoma daryti prielaidą, kad ieškovės-apeliantės teisingai aiškina 1990 m. įstatymą, ir kad, jei taikos teisėjas mano, kad skerdena turėjo būti (**orig. p. 14**) pažymėta sveikumo ženklu, jis turi įgaliojimus priimti sprendimą, pagal kurį gali būti skiriama kompensacija. Siekdamas išnagrinėti jam pateiktą apeliacinį skundą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teikia Europos Sąjungos Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

1) Ar 1990 m. įstatymo 9 straipsnyje numatyta procedūra, kai taikos teisėjas nagrinėja bylą iš esmės ir, remdamasis kiekvienos šalies kviečiamų ekspertų išvadomis, sprendžia, ar skerdena neatitinka maisto saugos reikalavimų, yra draudžiama pagal Reglamentą (EB) Nr. 854/2004 ir Reglamentą (EB) Nr. 882/2004?

2) Ar Reglamentu (EB) Nr. 882/2004 įpareigojama numatyti teisę apskusti OPVG pagal Reglamento (EB) Nr. 854/2004 5 straipsnio 2 dalį priimtą sprendimą, kad skerdenos mėsa yra netinkama vartoti žmonėms, ir jei taip, koku požiūriu reikėtų vadovautis vertinant OPVG priimto sprendimo pagrįstumą, kai dėl jo tokiu atveju yra pateiktas skundas?